

Vergaderjaar 2013–2014

31 793

Internationale klimaatafspraken

Nr. 80

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 oktober 2013

In de periode van 23 tot en met 26 september is in Stockholm het nieuwe rapport van het VN-Klimaatpanel IPCC vastgesteld over het functioneren van het klimaatsysteem, en dit rapport is op 27 september aan de pers gepresenteerd. Dit is het eerste rapport uit een serie van vier, waarbij volgend jaar nog rapporten volgen over de effecten van klimaatverandering op maatschappij en op natuur, kwetsbaarheid daarvoor, en adaptatie (23-29 maart, Yokohama), mitigatie (7-11 april, Berlijn), en de synthese van de andere drie rapporten (27-31 oktober, Kopenhagen). Met deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste conclusies van het rapport¹ en de werkwijze die gevolgd is bij de totstandkoming ervan.

IPCC rapport inzake het functioneren van het klimaatsysteem

Hier volgen de belangrijkste conclusies uit het nieuwe rapport.

- De invloed van de mens op het klimaat is duidelijk.
- Het is vrijwel zeker dat de mens de belangrijkste oorzaak is van de opwarming vanaf 1950.
- Sinds 1880 is de gemiddelde temperatuur op aarde met 0,8–0,9°C gestegen.
- De temperatuurstijging in Nederland is hoger dan gemiddeld (1,5°C).
- De opwarming van de aarde zet door, maar dat kan met horten en stoten gaan, doordat het klimaat grillig is, net als het weer. Dit geldt ook voor de afvlakking van de opwarming sinds 1997.
- Modellen verwachten dat de temperatuur tussen 1995 en 2025 stijgt met 0,3–0,7°C.
- Zelfs bij het meest ambitieuze emissiereductiescenario, is het aan het eind van de eeuw 0,3–1,7°C warmer.
- Als de uitstoot van broeikasgassen als CO₂ zo doorgaat, is het rond 2090 2,6–4,8°C warmer, smelt meer sneeuw en ijs, en kan de poolzee rond 2050 's zomers ijsvrij zijn.

¹ Het volledige rapport en een samenvatting ervan is te vinden op <http://www.ipcc.ch>

- De zeespiegel is dan met 45–82cm gestegen.
- Als de concentratie broeikasgassen van nu nog verdubbelt, dan stijgt de zeespiegel 1–3 m, maar het hoogste niveau wordt pas na 2300 bereikt.
- De oceanen worden zuurder door een hogere CO₂-concentratie.
- Sinds 1997 is opwarming afgevlakt en hieraan is bijgedragen door klimaatschommelingen (El Niño), een minder actieve zon en meer vulkaanstof. De Nederlandse zeespiegel is iets minder snel gestegen dan wereldgemiddeld.
- De Groenlandse ijskap kan geheel verdwijnen als het 1–4°C warmer is dan in 1900, maar dat kan 1.000 jaar duren en de processen zijn nog slecht bekend.
- Als het zeeijs bij Antarctica zou smelten, kan de zeespiegel aan het einde van de eeuw enkele decimeters extra zijn gestegen.
- Ook als we nu direct zouden stoppen met het uitstoten van broeikasgassen blijft de invloed van de mens op klimaatverandering nog eeuwen aanwezig.

Nieuw in dit rapport

- De betrouwbaarheid is groter doordat temperatuur en zeespiegel beter worden gemeten, oude metingen zijn gecontroleerd, en we processen beter begrijpen.
- Nu we gedrag van ijs beter begrijpen, is de geschatte zeespiegel verhoogd.
- De hoogste schattingen van de temperatuurstijging zijn iets lager door vervangen van sociaaleconomische toekomstscenario's door concentratiepaden, die niet precies één op één vergelijkbaar zijn.
- Voor het eerst is een schatting voor de temperatuurstijging voor de komende 10–20 jaar opgenomen.
- De schatting voor de gevoeligheid van de temperatuur voor broeikasgassen is iets lager door meer inzicht in de rol van luchtverontreiniging.
- Er is meer inzicht in regionale zeespiegelstijging. Aardkorstbewegingen, smelten van ijskappen, wind- en zeestromingen en maatregelen in het kader van kustbescherming veroorzaken afwijkingen van het gemiddelde (veelal maximaal 20%).
- Er is een zogenoemde klimaatatlas gemaakt die ondermeer temperatuur en neerslag die volgens de klimaatmodellen op gaan treden over de hele aarde en voor ieder moment in de toekomst afgelezen kunnen worden.

IPCC laat zich niet specifiek uit over Nederland. In het voorjaar komen de NL klimaatscenario's uit. Dan komen de gevolgen voor Nederland uitgebreid in beeld. Ik heb KNMI en PBL verzocht een vertaling te maken van de samenvatting van deze reeks rapporten voor de Nederlandse situatie, zodat Nederlanders zich een beeld kunnen vormen voor wat Klimaatverandering voor hen betekent.

Werkwijze IPCC en totstandkoming rapporten

De werkwijze van IPCC, sinds het vorige rapport, is gewijzigd. Er is nauwkeurig vastgelegd welke literatuur toegelaten is als bron. Er is een procedure om belangenverstrengeling bij de auteurs te vermijden. De taal die wordt gebruikt om aan te geven hoe zeker uitspraken zijn is helder omschreven. De voorzitters van IPCC en de werkgroepen kunnen slechts één maal aangesteld worden. Voor mogelijke fouten wordt nu een prima protocol gebruikt.

Ik geef hier ook een korte toelichting op de taak en de werkwijze van het IPCC, omdat hierover wel onduidelijkheid bestaan. IPCC doet zelf geen

onderzoek en laat ook geen onderzoek uitvoeren. De rapporten geven een overzicht van alle kennis die van belang is voor het begrijpen van het klimaat, de effecten daarvan op mens en natuur, de mogelijkheden om ons daar tegen te beschermen, en de mogelijkheden om klimaatverandering te beheersen. De rapporten worden opgesteld door onderzoekers die individueel worden geselecteerd op hun wetenschappelijke kwaliteit, en als groep alle nodige disciplines, een zo goed mogelijke verdeling van nationaliteiten, geslacht, ervaring en visies vertegenwoordigen. De twee achtereenvolgende concepten van de rapporten kunnen door iedere expert die zich aanmeldt worden becommentarieerd. Overheden kunnen op het tweede concept commentaar leveren. De commentaren worden door de auteurs zorgvuldig afgewogen, onder het oog van daartoe speciaal aangestelde toezichthouders (*review editors*). De commentaren en de reactie erop worden vastgelegd, en na het uitkomen van het rapport openbaar gemaakt. Deze rapporten zijn uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de wetenschappelijk auteurs. Van elk rapport wordt ook een beleidsamenvatting gemaakt. Het is deze beleidsamenvatting waarover de lidstaten van IPCC diepgaand van gedachten wisselen en die door hen uiteindelijk wordt vastgesteld. De auteurs moeten echter deze tekst kunnen accepteren als een correcte en evenwichtige weergave van het achterliggende rapport. De ervaring leert dat de samenvattingen inhoudelijk beter en relevanter worden, omdat de lidstaten met hun verschillende belangen elkaar alleen vinden op de wetenschappelijke feiten.

De toegevoegde waarde van die beleidsamenvattingen is dat alle lidstaten van IPCC die hebben goedgekeurd, en dat daarmee een gemeenschappelijk uitgangspunt is ontstaan voor de internationale aanpak van klimaatverandering. Deze serie van vier rapporten zal mede de basis zijn voor de evaluatie van de internationale afspraken en de uitvoering daarvan, die komend jaar plaats zullen vinden in het kader van het VN-Kaderverdrag over Klimaatverandering (UNFCCC).

Nederland heeft bij de voorbereiding en tijdens de vaststelling in Stockholm nadruk gelegd op een goede onderbouwing van de beleidsamenvatting, een heldere, consistente en leesbare formulering van de mate van zekerheid van de bevindingen. Op een aantal punten heeft Nederland gevraagd om een betere uitleg. De meeste punten uit het Nederlandse commentaar zijn overgenomen.

Nederland heeft zich sterk ingespannen om ervoor te zorgen dat de rapporten een zo hoog mogelijke kwaliteit hebben, zoals is toegezegd in reactie op de Motie Neppérus (Kamerstuk 31 793, nr. 54). Vele Nederlanders zijn als auteur of reviewer betrokken bij de rapporten. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft een workshop voor wetenschappers gehouden om te kijken naar de mate van zekerheid die aan elk van de conclusies wordt meegegeven.

Nederlandse wetenschappers zijn graag bereid de leden van uw Kamer nadere toelichting te geven op het nieuwe rapport.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu,
W.J. Mansveld